

Länsstyrelsen
Västmanlands län

MILJÖENHETEN

Tillsyn vid rivning

- ett tillsynsprojekt i Västmanlands län 2010/2011

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2011:20

Titel: Tillsyn vid rivning – ett tillsynsprojekt i Västmanlands län 2010/2011
Miljöenheten
Länsstyrelsen i Västmanlands Län
Diarienummer 503-8476-09

Förord

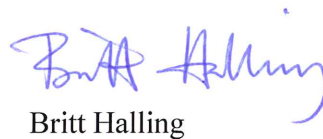
Miljökontoren i Västmanlands län bedrev under perioden mars 2010 till mars 2011 tillsyn över rivningsarbeten som ett gemensamt tillsynsprojekt. Projektet genomfördes i samverkan med Länsstyrelsen inom ramen för tillsynsvägledningen. Tillsynen inriktades på hantering av avfall och bestämmelser i miljöbalken med följdföreskrifter.

I förslag till ny nationell avfallsplan för åren 2012-2017 anger Naturvårdsverket att inventeringen av byggnader behöver bli bättre i samband med rivningar för att kunna identifiera material som kan återanvändas och materialåtervinnas, samt för att kunna sortera ut det farliga avfallet. Naturvårdsverket lyfter fram att kommunerna behöver bedriva tillsyn över hanteringen av bygg- och rivningsavfall och skapa rutiner så att miljöförvaltningen informeras vid inventeringen och när rivningen påbörjas.

Tillsynsprojektet förbereddes av en arbetsgrupp bestående av Sabine Olsson, Miljökontoret i Köpings kommun, Christine Johansson, Bygg- och miljöenheten Sala-Heby, Leif Markfjärd, Västmanland-Dalarna Miljö- och byggförvaltning, Inger Karlsson, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Västerås kommun samt Britt Halling och Charlotte Arketeg, Länsstyrelsen.

Västerås den 11 maj 2012

Charlotte Arketeg

Britt Halling

Innehåll

Sammanfattning	6
1 Syfte	7
2 Metod.....	8
2.1 Förberedelser inför tillsynsperioden	8
2.2 Tillsynsperioden	8
2.2.1 Identifiering av tillsynsobjekt	8
2.2.2 Kontakt med byggherren.....	9
2.2.3 Förberedelser inför tillsynsbesök	9
2.2.4 Genomförande av tillsynsbesök.....	9
2.2.5 Granskning av slutredovisningen.....	9
2.2.6 Rapportering till Länsstyrelsen.....	9
3 Resultat	10
3.1 Typ av rivningsobjekt	10
3.2 Materialinventering och rivningsplan	10
3.3 Tillsynsbesök	10
3.4 Slutredovisning	11
3.5 Misstänkta miljöbrott/miljösanktionsavgift.....	11
3.6 Övriga synpunkter.....	11
4 Bilagor.....	12
4.1 Program för seminariet den 9 mars 2010	
4.2Handledning för tillsyn vid rivning inklusive bilagor med förslag på material som kan användas vid de olika momenten (t.ex. brev, blanketter, checklista med kommentarer mm)	
4.3 Blankett för rapportering av tillsynsresultat – sammanställning av inkomna svar	

Sammanfattning

Projektet omfattade tillsyn av hanteringen av avfall som uppkommer i samband med rivningar. Syftet med projektet var att öka kunskapen om hanteringen av avfallet och att likrikta tillsynsmyndigheternas bedömningar. Det övergripande syftet var en korrekt hantering av rivningsavfall.

Projektet pågick från hösten 2009 och fram till och med mars 2011. Tillsynen genomfördes av deltagande kommuner under perioden mars 2010 till och med mars 2011.

Som stöd för den tillsyn som skulle göras inom ramen för projektet utarbetades en handledning där olika moment i tillsynen beskrivs. Som bilagor till handledningen finns förslag på material som kan användas vid de olika momenten (t.ex. brev, blanketter, checklista med kommentarer m.m.).

Ett seminarium ordnades den 9 mars 2010 som start för tillsynsperioden. Till seminariet inbjöds förutom länets miljö- och hälsoskyddsinspektörer även de handläggare på kommunerna som hanterar rivningsanmälningar enligt plan- och bygglagen (PBL).

Inom projektet bedrevs tillsyn på totalt 19 rivningsobjekt varav 12 objekt besöktes på plats. Fyra miljökontor (omfattande 6 kommuner) deltog i tillsynsprojektet.

Urvalet av de rivningsobjekt som ingick gjordes utifrån de rivningsanmälningar enligt plan- och bygglagen som kom in till kommunerna under tillsynsperioden.

En erfarenhet som redovisas från miljökontoren är att man upplever att branschen är ovan vid tillsyn och att branschen samtidigt välkomnar tillsynen. Brister konstaterades i materialinventeringen och/eller rivningsplanen vid tio objekt. Vid tillsynsbesöken konstaterades brister i hanteringen av farligt avfall och övrigt avfall vid fem av objekten.

1 Syfte

Det övergripande syftet med projektet var en korrekt hantering av rivningsavfall. En korrekt hantering av rivningsavfall innebär att miljöfarliga ämnen och material identifieras och sorteras ut och att återanvändning och återvinning av övrigt material sker så effektivt som möjligt. Dessa åtgärder ökar möjligheten att nå de nationella miljökvalitetsmålen ”giftfri miljö” och ”god bebyggd miljö”. Eftersom tillsynsmyndigheternas kunskap om avfallshanteringen vid rivningar var begränsad syftade projektet i första hand till att öka den kunskapen. Syftet med projektet var också att likrikta tillsynsmyndigheternas bedömningar.

2 Metod

2.1 Förberedelser inför tillsynsperioden

Projektet pågick från hösten 2009 och fram till och med mars 2011. Tillsynen genomfördes av deltagande kommuner under perioden mars 2010 till och med mars 2011.

Tillsynsprojektet förbereddes av en arbetsgrupp bestående av Sabine Olsson, Miljökontoret i Köpings kommun, Christine Johansson, Bygg- och miljöenheten Sala-Heby, Leif Markfjärd, Västmanland-Dalarna Miljö- och byggförvaltning, Inger Karlsson, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Västerås kommun samt Britt Halling och Charlotte Arketeg, Länsstyrelsen.

Ett seminarium ordnades den 9 mars 2010 som start för tillsynsperioden. Till seminariet inbjöds förutom länets miljö- och hälsoskyddsinspektörer även de handläggare på kommunerna som hanterar rivningsanmälningar enligt plan- och bygglagen (PBL). PBL-handläggarna bjöds in för att öka kunskapen om varandras roller och därigenom öka möjligheterna till samarbete mellan de kommunala förvaltningarna för en effektiv tillsyn över avfallshanteringen vid rivningar. Dessutom behövde PBL-handläggarna få information om tillsynsprojektet för att se vikten av att skicka över rivningsanmälningarna till miljökontoren.

Miljökontoren gjorde urvalet av de rivningsobjekt som skulle ingå i tillsynsprojektet utifrån de rivningsanmälningar enligt PBL som kom in till kommunerna under tillsynsperioden. En rivningsanmälan ska göras minst tre veckor innan arbetena påbörjas. Deltagande kommuner avgjorde själva hur många och vilka rivningsobjekt som skulle ingå i projektet.

Som stöd för den tillsyn som skulle göras inom ramen för projektet utarbetade arbetsgruppen en handledning där olika moment i tillsynen beskrivs. Som bilagor till handledningen finns förslag på material som kan användas vid de olika momenten (t.ex. brev, blanketter, checklista med kommentarer mm).

En blankett för rapportering av tillsynsresultatet togs fram som underlag för sammanställning och utvärdering av projektet.

Allt projektmaterial finns med som bilagor i slutrapporten.

2.2 Tillsynsperioden

2.2.1 Identifiering av tillsynsobjekt

Miljökontoren begärde av byggnadskontoren eller motsvarande att få kopior av de rivningsanmälningar (inklusive ev. rivningsplaner och materialinventeringar) som kom in under tiden den 15 mars 2010 till den 31 december 2010. Miljökontoren tog löpande ställning till om rivningen skulle ingå i tillsynsprojektet.

2.2.2 Kontakt med byggherren

Miljökontoret skickade brev till byggherren (verksamhetsutövaren) om att tillsynsbesök skulle göras samt information om vilka krav som skulle komma att ställas på slutredovisningen.

2.2.3 Förberedelser inför tillsynsbesök

Miljökontoret granskade rivningsanmälan med eventuella bilagor som kunde vara rivningsplan och materialinventering. Det kunde även förekomma analysprotokoll som underlag för klassning av avfall.

Följande moment ingick i granskningen:

- Kontroll av att uppgifterna i materialinventeringen och rivningsplanen överensstämde. Om uppgifterna inte överensstämde, kontaktades byggherren eller så kontrollerades orsaken i samband med tillsynsbesöket. Bedömning av om inventeringen verkade vara heltäckande.
- Om det saknades materialinventering frågades vid tillsynsbesöket hur (utifrån vilket underlag) rivningsplanen hade upprättats.
- Genomgång av checklistan och ifyllnad av tillgängliga administrativa uppgifter. De avfallsslag som angavs i rivningsplanen noterades.

Om man inte hade möjlighet att göra tillsynsbesök kunde man istället enbart granska dokumentationen inklusive slutredovisningen.

2.2.4 Genomförande av tillsynsbesök

Som stöd för tillsynsbesöket fanns en checklista med tillhörande kommentarer. Slutredovisningsblanketten delades ut vid tillsynsbesöket och byggherren fick instruktioner om hur den skulle fyllas i.

2.2.5 Granskning av slutredovisningen

Granskningen av slutredovisningen innehöll följande moment:

- 1 Att alla de avfallsslag som noterats i materialinventeringen och rivningsplanen hade redovisats i slutredovisningen.
- 2 Att den inventerade och redovisade mängden avfall stämde överens.
- 3 Att transportörer av avfall hade tillstånd alternativt hade gjort en anmälan för att köra avfall/farligt avfall.

2.2.6 Rapportering till Länsstyrelsen

För varje tillsynsobjekt fyllde miljökontoret i en blankett för rapportering av tillsynsresultatet. Blanketten skickades till Länsstyrelsen som underlag för Länsstyrelsens sammanställning och utvärdering av projektet.

3 Resultat

I tillsynsprojektet deltog följande miljö- och hälsoskyddskontor: Västerås, Köping, Västmanlands-Dalarna (Avesta, Fagersta och Norberg) samt Västra Mälardalens Myndighetsförbund (Arboga och Kungsör). Det fanns möjlighet att välja att endast granska dokumentation eller att granska dokumentation kombinerat med tillsynsbesök. Totalt 19 rivningsobjekt rapporterades. För 12 av objekten genomfördes tillsynsbesök.

3.1 Typ av rivningsobjekt

Rivningsobjekten var av varierande typ, till exempel förekom rivning av industribyggnader, kontor, bensinstation, förskola, flerbostadshus och villor. Ansvariga för rivningarna var kommuner, företag och privatpersoner.

3.2 Materialinventering och rivningsplan

En materialinventering hade gjorts inför alla rivningar utom i ett fall där rivningsobjektet utgjordes av en villa som hade brunnit. Vid samtliga rivningar hade en rivningsplan upprättats. Brister konstaterades i materialinventeringen och/eller rivningsplanen vid tio objekt. De brister som förekom var bland annat att det fanns flera versioner av materialinventeringar och rivningsplaner för samma objekt, att mängderna redovisades med olika enheter (volym eller vikt) vilket gjorde att det var svårt att jämföra dokumenten, att rivningsplanen var mycket schematisk med hänvisning till principer enligt EU:s avfallshierarki och med hänvisning till dokument som inte fanns tillgängliga, att mängderna av olika kategorier av avfall inte var redovisade och att det inte heller redovisades var i byggnaden avfallet fanns.

3.3 Tillsynsbesök

Tillsynsbesök på plats genomfördes vid 12 av 19 rivningsobjekt. Merparten av tillsynsbesöken gjordes i början av rivningen.

Endast vid hälften av de besökta objekten kände man till Kretsloppsrådets riktlinjer för avfallshantering vid rivning.

Vid tillsynsbesöken konstaterades brister i hanteringen av farligt avfall vid fem av objekten. De brister som förekom var bland annat att allt farligt avfall inte hade sorterats ut innan rivningen, att olika typer av farligt avfall hade blandats och att farligt avfall hade blandats med annat avfall, att förvaringen av flytande avfall var bristfällig, att behållare för farligt avfall saknade märkning, att lysrör hade hanterats med risk för att de skulle gå sönder, att kondensatorer med eventuellt PCB-olja hade avlägsnats från lysrörarmaturer samt att det saknades anmälan/tillstånd för transport av farligt avfall.

Brister i sorteringen av övrigt avfall konstaterades vid fem av objekten. Till viss del var det samma objekt där brister i hanteringen av farligt avfall konstaterades. De brister som förekom var i första hand att avfallet inte hade sorterats i rena

fraktioner, till exempel fanns isolering och wellpapp inblandat i en hög med metallskrot.

3.4 Slutredovisning

Den slutredovisning efter rivningen som krävdes in från byggherren hann inte lämnas in inom projekttiden för flertalet av rivningsobjekten. Vid granskning av de slutredovisningar som lämnades in under projekttiden konstaterades i ett fall att bortforslade fraktioner inte stämde överens med materialinventeringens fraktioner. För sex inlämnade slutredovisningar konstaterades inga brister.

3.5 Misstänkta miljöbrott/miljösanktionsavgift

I ett fall saknades tillstånd att transportera farligt avfall. Inga beslut om miljösanktionsavgifter fattades i samband med tillsyn inom projektet.

3.6 Övriga synpunkter

En av de erfarenheter som redovisas från miljökontoren är att man upplever att branschen är ovan vid tillsyn och att branschen samtidigt välkomnar att tillsyn görs.

Slutredovisningen hann för flertalet av objekten inte lämnas in till miljökontoren inom projekttiden. Ett miljökontor konstaterar att det tar mycket längre tid att få in en slutredovisning än vad som överenskommits vid tillsynsbesöket.

I ett par fall hann rivningen genomföras innan miljökontoret fick möjlighet att yttra sig.

Frågor med anknytning till förorenade byggnader kommer alltid in. Anmälan om efterbehandlingsåtgärd kan vara aktuellt.

Det är självklart för de flesta inblandade att rivningsavfall ska få användas för utfyllnad efter rivning.

I ett fall framhölls att rivaren var duktig på att lämna material för återanvändning.

Det förekom oklarheter beträffande bortmontering av kondensatorer från lysrörsarmaturer, oklart om de innehöll PCB. Vid inspektionen påtalades att det betraktas som förbehandling att montera isär.

Vid inspektionstillfällena har det varit oklart om de tilltänkta avfallstransportörerna hade tillstånd eller inte för transporten (gäller även rivningsentreprenörens egna transporter).

4 Bilagor

4.1 Program för seminariet den 9 mars 2010

4.2Handledning för tillsyn vid rivning inklusive bilagor med förslag på material som kan användas vid de olika momenten (t.ex. brev, blanketter, checklista med kommentarer mm).

4.3 Blankett för rapportering av tillsynsresultat – sammanställning av inkomna svar

Inbjudan

FRÅN LÄNSSTYRELSEN I VÄSTMANLANDS LÄN

Seminarium om rivningsavfall den 9 mars

Miljökontoren i Västmanlands län kommer att inspektera hanteringen av rivningsavfall vid ett antal rivningar under perioden mars 2010-mars 2011, inom ramen för ett gemensamt tillsynsprojekt. De miljökontor som deltar i projektet kommer att utgå från rivningsanmälningar enligt plan- och bygglagen (PBL) för att få kännedom om aktuella rivningar.

Seminariet är en start på tillsynsprojektet, men vänder sig även till de miljökontor som inte tänker delta i tillsynsprojektet och till de handläggare som hanterar rivningsärenden enligt PBL på kommunerna i länet.

Preliminärt program

08.45-09.15	Samling med kaffe/te
09.15-09.30	Inledning <i>Någon i projektgruppen</i>
09.30-10.15	PBL respektive miljöbalken och rivningsavfall <i>Bertil Sjöqvist, Stadsbyggnadskontoret i Västerås</i> <i>Inger Karlsson, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Västerås</i>
10.30-12.00	Rivningsavfall, vad kan uppkomma och hur hanteras avfallet? <i>Jan Andersson, Ramböll Sverige AB</i> <i>Lennart Andersson, OA Återvinning HB</i>
Seminariet slutar	
12.00-13.00	Lunch (var och en betalar för sig)
13.00-15.30	Genomgång av projektmaterialet för tillsynsprojektet om rivningsavfall

Välkomna!

Målgrupp	Miljö- och hälsoskyddsinspektörer och byggnadsinspektörer på kommuner i Västmanlands län
Tid	Tisdagen den 9 mars 2010
Plats	Länsstyrelsen i Västmanlands län, lokal Färnebofjärden
Anmälan	Anmälan via e-post till charlotte.arketeg@lansstyrelsen.se senast den 3 mars 2010.

Tillsyn vid rivning

- ett tillsynsprojekt i Västmanlands län 2010/2011

Foto Fredrik Ölund

Handledning

Mars 2010

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Hantering av rivningsavfall	2
Kretsloppsrådets riktlinjer	3
Plan och bygglagen.....	3
Miljöbalken.....	4
Projektet	4
Syfte och bakgrund.....	4
Projektplanering och tidplan.....	5
Projektmaterial	5
Projektgruppen	5
Handledning för tillsynsprojektet.....	6
Identifiering av tillsynsobjekt.....	6
Kontakt med byggherren	6
Förberedelser inför tillsynsbesök.....	6
Genomförande av tillsynsbesök.....	6
Granskning av slutredovisningen	7
Uppföljning av projektet.....	8
Mer kunskap	8
Bilagor.....	9

Inledning

I samband med underhåll och rivning är det viktigt att identifiera och sortera ut miljöfarliga ämnen och material för att kunna säkerställa omhändertagandet av avfallet. Sortering är också en förutsättning för att den resurs som avfallet utgör i form av material eller energi ska kunna användas så effektivt som möjligt.

Miljökontoren i Västmanlands län kommer under perioden mars 2010 till mars 2011 att bedriva tillsyn över rivningsarbeten i projektform. Projektet bedrivs i samverkan med Länsstyrelsen. Tillsynen är inriktad på hantering av avfall och bestämmelser i miljöbalken med följdföreskrifter.

Hantering av rivningsavfall

Rivning ska ske på ett planerat, kunnigt och varsamt sätt, så att återvinning underlättas. Detta brukar kallas selektiv rivning och bör alltid eftersträvas. Det är byggherren som har det yttersta ansvaret för avfallet vid bygg- och rivningsverksamhet.

För att uppfylla kraven i plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) ska alla som bygger och river sortera avfallet. Genom sortering av avfallet är det möjligt att:

- Samla in farligt avfall på ett kontrollerat sätt
- Återanvända mera
- Återvinna mera material
- Minska mängderna som deponeras

Sortering av rivningsavfall ska normalt ske på plats. I undantagsfall kan central sortering i efterhand accepteras. Sortering vid källan minskar nedsmutsning och förorening av restprodukter som kan återanvändas. Det underlättar också återvinning.

Den mest grundläggande sorteringen är följande:

- 1 Farligt avfall
- 2 Material som kan användas igen (återanvändas)
- 3 Material som kan bli nytt material – material till återvinning
- 4 Material som kan förbrännas med energiutnyttjande – avfall till förbränning
- 5 Material som inte kan återanvändas eller återvinnas – avfall till deponi

Olika slag av farligt avfall ska hållas åtskilda från varandra, vilket gör att det farliga avfallet ofta behöver sorteras i flera olika fraktioner. På motsvarande sätt kan det behövas fler fraktioner även för sorteringskategorierna 2-5 ovan för att optimera återvinningsmöjligheterna.

Om den byggnad som ska rivas, har ohyra eller virkesförstörande insekter, ska dessa utrotas (20 § plan- och byggförordningen).

Kretsloppsrådets riktlinjer

Kretsloppsrådet är en ideell förening och fungerar bland annat som byggsektorns kontaktorgan gentemot miljödepartementet och berörda myndigheter.

Kretsloppsrådet har tagit fram riktlinjer för avfallshantering vid byggande och rivning och dessa anger vad som ska vara bygg- och fastighetssektorns arbetssätt när det gäller hantering av avfall från byggande och rivning av hus. Riktlinjerna innebär bland annat:

- En basnivå för källsortering med branschgemensamma benämningar på huvudfraktioner
- Före alla typer av rivningsarbeten ska materialinventering göras och uppgifter om farligt avfall föras in i en avfallshanteringsplan (motsvarar ofta rivningsplan enligt PBL)
- Det farliga avfallet och el-avfallet ska hanteras separat och tas omhand på ett säkert sätt (vilket är ett lagkrav)
- Mängden avfall till deponi eller efter sortering ska minimeras

Plan och bygglagen

En rivningsanmälan till byggnadsnämnden krävs vid rivning av flertalet byggnader. Vissa byggnader är dock undantagna kravet på rivningsanmälan, till exempel komplementbyggnad som carport eller ekonomibygnader till jordbruk som ligger utanför detaljplanelagt område. Rivningsanmälan ska göras minst tre veckor före rivningsarbetena påbörjas.

Rivningsanmälan ska alltid innehålla (15a § Plan- och byggförordningen):

- fastighetsbeteckning
- byggherrens namn och adress
- när arbeten avses påbörjas

Till anmälan ska också höras en beskrivning av projektet och dess omfattning. Av projektbeskrivningen framgår bland annat:

- byggnadens storlek, läge och ålder
- huvudsaklig nuvarande och tidigare användning
- om sådana material som utgör farligt avfall enligt avfallsförordningen förekommer
- utförda tillbyggnader samt större underhålls- eller reparationsåtgärder med materialbyte etcetera.

Ofta behövs en materialinventering. Den kan antingen ingå i projektbeskrivningen som bifogas rivningsanmälan eller tas in i rivningsplanen, se nedan. I rapporten från materialinventeringen redovisas vilka material som behöver tas omhand var för sig, vilka mängder det rör sig om och var i byggnaden de finns. Ritningar och foton kan behövas.

Till anmälan ska normalt en rivningsplan fogas. I den ska byggherren ange hur rivningsmaterialet kommer att hanteras. Rivningen ska ske på ett sådant sätt att olika material kan tas omhand var för sig eller enligt planen. När det gäller vilka krav som kan ställas i rivningsplanen, beaktar byggnadsnämnden att en avvägning måste ske mellan det allmännas intresse av en så bra hantering som möjligt av rivningsmaterialet och kostnaden för den enskilde (1 kap 5 § PBL). Detta påverkar dock inte kravet på hantering av det farliga avfallet som alltid måste ske enligt gällande bestämmelser.

När rivningsplan krävs ska byggherren utse en eller flera kvalitetsansvariga som ser till att rivningsplanen följs (9 kap 13 § PBL). Kvalitetsansvarig ska delta vid besiktningar och andra kontroller. Rivningsarbeten som kräver rivningsplan får inte påbörjas förrän byggnadsnämnden har godkänt planen.

Miljöbalken

I miljöbalken saknas specifika bestämmelser om bygg- och rivningsverksamhet. De allmänna hänsynsreglerna gäller dock alltid, liksom de generella kraven på egenkontroll. Bestämmelser om avfall, tillsyn och föroreningsskadade områden är också tillämpliga. Däremot utgör bygg- och rivningsverksamhet inte anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet enligt 9 kap MB. Inom avfallsområdet kan flera överträdelser av MB vara straffbara eller föremål för beslut om miljöstraffavgift.

Projektet

Syfte och bakgrund

Det övergripande syftet med projektet är en korrekt hantering av rivningsavfall. Miljöfarliga ämnen och material ska identifieras och sorteras ut och återvinningen av övrigt material ska ske så effektivt som möjligt för att de nationella miljökvalitetsmålen Giftfri miljö och God bebyggd miljö ska kunna nås. Eftersom tillsynsmyndigheternas kunskap om avfallshanteringen vid rivningar är begränsad syftar projektet i första hand till att öka den kunskapen. Syftet med projektet är också att likrikta tillsynsmyndigheternas bedömningar.

Projektet genomförs i enlighet med ”Miljömålsinriktad flerårsplan för länsprojekt och övrig tillsynsvägledning i Västmanlands län 2008-2012”. Enligt planen ska projektet omfatta bygg- och rivningsavfall, men projektgruppen har valt att avgränsa projektet till att enbart omfatta avfall som uppstår vid rivningar. Överskottsmassor från markarbeten eller marksaneringar ingår inte heller i projektet.

Projektmaterialiet har utarbetats av en projektgrupp bestående av fyra miljö- och hälsoskyddsinspektörer från olika kommuner i länet och två miljöskyddshandläggare från Länsstyrelsen.

Projektplanering och tidplan

Projektet löper under tiden hösten 2009 och fram till och med mars 2011 varefter en utvärdering och enkel sammanställning kommer att göras. Tillsynsbesök kommer att genomföras av deltagande kommuner under perioden mars 2010-mars 2011.

Ett seminarium ordnas den 9 mars 2010 som start för tillsynsprojektet. Till seminariet inbjuds förutom länets miljö- och hälsoskyddsinspektörer även handläggare på kommunerna som hanterar rivningsanmälningar, enligt plan- och bygglagen (PBL).

Det är upp till varje kommun att avgöra hur många och vilka rivningsobjekt som ska ingå i projektet. Eftersom det inte med säkerhet utförs rivningar i alla kommuner under projekttiden kan man samverka med andra kommuner för att få möjlighet att delta vid något tillsynsbesök.

Urvalet av de rivningsobjekt som ska ingå görs utifrån de rivningsanmälningar som kommer in till kommunerna. Projektgruppen förordar inte urval av några speciella typer av rivningsobjekt, men det kan vara en fördel om det finns något slag av farligt avfall som ska hanteras. Det är även en fördel om tillsyn kan göras på olika typer av rivningsobjekt.

Projektmaterial

Materialet har tagits fram som stöd för de tillsynsbesök som ska göras inom ramen för projektet. Allt material finns på Länsstyrelsens hemsida <http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/amnen/Miljo/Tillsynsvagledning/lansprojekt.htm>.

Projektgruppen har tittat på de projekt om rivningsavfall som andra län och miljösamverkansorgan har bedrivit, främst Miljösamverkan Västra Götaland och Stockholms stad. Mycket av materialet är hämtat från dessa projekt.

I slutet av dokumentet finns en förteckning över de bilagor som det hänvisas till i handledningen.

Vad gäller ytterligare information om rivningsavfall, se rubriken mer kunskap.

Projektgruppen

Frågor och synpunkter om projektet kan ställas till projektgruppen:

Christine Johansson, Bygg- och miljöenheten Sala-Heby
Inger Karlsson, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Västerås kommun
Leif Markfjärd, Västmanland-Dalarna Miljö- och byggförvaltning
Sabine Olsson, Miljökontoret i Köpings kommun
Charlotte Arketeg, Länsstyrelsen
Britt Halling, Länsstyrelsen

Handledning för tillsynsprojektet

Nedan beskrivs de olika momenten som ingår i tillsynsprojektet och det material som har tagits fram som stöd för de olika momenten.

Identifiering av tillsynsobjekt

Begär av Byggnadskontoret eller motsvarande att få kopior av de rivningsanmälningar (inklusive ev. rivningsplaner och materialinventeringar) som kommer in under tiden den 15 mars 2010 - den 31 december 2010, **bilaga 1**.

Ta löpande ställning till om rivningen ska ingå i tillsynsprojektet. En rivningsanmälan ska göras minst tre veckor innan arbetena påbörjas och det kan bli bråttom att hinna granska handlingarna och att komma ut på plats innan rivningsarbetet är slutfört.

Kontakt med byggherren

Skicka brev till byggherren (verksamhetsutövaren) om att tillsynsbesök kommer att göras samt information om vilka krav som kommer att ställas på slutredovisningen, **bilaga 2**. Bifoga slutredovisningsblanketten, **bilaga 3**.

Boka tid för tillsynsbesök. Om en kvalitetsansvarig utses (krävs vid rivningsplan) bör byggherren se till att den kvalitetsansvarige kan närvara vid tillsynsbesöket. Även rivningsentreprenören kan med fördel delta vid tillsynsbesöket.

Förberedelser inför tillsynsbesök

Granska rivningsanmälan med eventuella bilagor som kan vara rivningsplan och materialinventering. Det kan även förekomma analysprotokoll som underlag för klassning av avfall.

- Kontrollera att uppgifterna i materialinventeringen och rivningsplanen överensstämmer. Om uppgifterna inte överensstämmer, kontakta byggherren eller kontrollera orsaken i samband med tillsynsbesöket. Gör en bedömning av om inventeringen verkar heltäckande.
- Om det saknas materialinventering bör man fråga vid tillsynsbesöket hur rivningsplanen har upprättats (utifrån vilket underlag).
- Gå igenom checklisten, **bilaga 4** och fyll i tillgängliga administrativa uppgifter. Notera de avfallsslag som anges i rivningsplanen.

Om man inte har möjlighet att göra tillsynsbesök kan man istället enbart granska dokumentationen inklusive slutredovisningen. Hoppa i så fall över momentet genomförande av tillsynsbesök och gå vidare till momentet granskning av slutredovisningen.

Genomförande av tillsynsbesök

Genomför tillsynsbesöket med stöd av checklisten, **bilaga 4**, med tillhörande kommentarer, **bilaga 5**. Dela ut slutredovisningsblanketten och gå igenom med byggherren hur den ska fyllas i, **bilaga 3**.

Ta med kamera!

Hur tillsynsbesöket följs upp kan variera beroende på den egna miljöförvaltningens rutiner. Eftersom det kan ta tid innan rivningen är avslutad och slutredovisningen har skickats in kan det vara lämpligt med någon form av återkoppling till byggherren efter tillsynsbesöket, till exempel genom ett skriftligt meddelande eller en inspektionsrapport.

Om man vid tillsynsbesöket finner brister som behöver åtgärdas kan det även bli aktuellt med ett föreläggande men även beslut om miljöstraffavgift eller åtalsanmälan.

Granskning av slutredovisningen

Granska byggherrens slutredovisning (bilaga 3) och begär kompletteringar vid behov. Avsluta med ett meddelande till byggherren, **bilaga 6**.

Granskningen av slutredovisningen går ut på att kontrollera följande:

1. Att alla de avfallsslag som noterades i materialinventeringen och rivningsplanen har redovisats.

Jämför de avfallsslag som noterades i materialinventeringen och rivningsplanen med dem som har redovisats i slutredovisningen. Om det saknas en förklaring till eventuella avvikelser i slutredovisningen behövs en komplettering. Bedöm i varje enskilt fall om orsaken till avvikelsen kan godtas.

Någon kan ha tagit hand om avfallet för att använda det till olika ändamål. Det är inte ovanligt att till exempel betongmassor används för utfyllnad/förstärkning av skogsbilvägar med mera. Det kan krävas tillstånd alternativt en anmälan för användande av avfall (se kod 90.130/90.140 i FMH-bilagan). Kopia av tillstånd/anmälningsbeslut bör i så fall krävas. Se även punkt 4.

2. Att den inventerade och redovisade mängden avfall stämmer överens.

Jämför den inventerade mängden med den redovisade mängden avfall. Om skillnaden är stor (bedöms från fall till fall) behöver avvikelsen kommenteras. Om det saknas en förklaring i slutredovisningen behövs en komplettering. Bedöm i varje enskilt fall om orsaken till avvikelsen kan godtas.

Någon kan ha tagit hand om en del av avfallet för att använda det till olika ändamål, se punkt 1.

3. Att transportörer av avfall har tillstånd alternativt har gjort en anmälan för att köra avfall/farligt avfall.

Tillstånd krävs i de allra flesta fall för att transportera avfall inklusive farligt avfall. Anmälan räcker dock om avfallet uppstått i den egna verksamheten. Observera att tillstånd alltid krävs om avfallet innehåller PCB, kvicksilver (undantag är hela lysrör eller andra ljuskällor), cyanid eller kadmium. Tillståndet

kan finnas på transportörernas hemsida. Om transportören inte har sitt säte i kommunen kan kontakt tas med aktuell länsstyrelse/kommun.

Sanktioner

Transportören transporterar avfall utan tillstånd → åtalsanmälan (29 kap 4 § punkt 1 m)

Byggherren lämnar avfall till någon som inte har tillstånd för transport → åtalsanmälan (29 kap 9 § punkt 13)

4. Att avfallsmottagaren har de tillstånd som krävs alternativt har gjort anmälan om verksamheten.

I de allra flesta fall krävs det tillstånd för att ta emot avfall inklusive farligt avfall men för mindre avfallsanläggningar behöver endast en anmälan göras. Tillståndet kan finnas på mottagarföretagets hemsida. Om avfallsmottagaren finns i en annan kommun kan kontakt tas med aktuell länsstyrelse/kommun.

Sanktioner

Avfallsmottagaren tar emot avfall utan tillstånd → åtalsanmälan (29 kap 4 § punkt 1 b)

Avfallsmottagaren tar emot avfall utan att ha gjort en anmälan → åtalsanmälan (29 kap 4 § punkt 1 b)

Uppföljning av projektet

Projektgruppen har tagit fram en blankett som ska ligga till grund för den utvärdering och sammanställning som kommer att göras efter projektiden, **bilaga 7**. Blanketten ska fyllas i för varje tillsynsobjekt och kan fyllas i digitalt.

Mer kunskap

www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket har tagit fram tillsynsvägledning (webb-information) om hantering och tillsyn av bygg- och rivningsavfall
Materialet läggs ut på hemsidan inom kort!

www.boverket.se

Boverket har information om vad som gäller enligt PBL

www.kretsloppsradet.se

Kretsloppsrådet har tagit fram riktlinjer ”Avfallshantering vid byggande och rivning” med bland annat listor över farligt avfall och hur det ska hanteras

www.bygg.org/files/publikationer/Byggavfall%202002.pdf

Sveriges Byggindustrier har tagit fram en hjälpreta, Bygg- och rivningsavfall, för att kortfattat redovisa vilka regler som gäller och hur man bör behandla avfall från byggnads- och rivningsverksamhet

www.stockholm.se/ByggBo/bygglov/Rivningsanmalan

Stockholms stad har tagit fram blanketter för rivningsanmälan, rivningsplan, materialinventering med mera som stöd för verksamhetsutövare.

Stockholms stad har även tagit fram en guide för hur olika avfallsslag ska klassas och hanteras "Materialsortering vid rivning och renovering". Hittas under rubriken för företagare/miljö.

<http://www.miljosamverkan.se/sv/Ovriga-sidor/Miljosamverkan-Vastra-Gotaland/Dokument/Utgivet/Avfall/Rivningrivningsavfall-RutinerRapporter--02/>
Miljosamverkan Västra Götaland har genomfört ett projekt om rivningsavfall och skrivit en rapport "Förslag till handläggningsrutiner av rivningslov och rivningsanmälan och utvärdering av projekt rivningsavfall"

Bilagor

Bilaga 1

Brev till Byggnadskontoret om Miljökontorets önskemål att få reda på inkomna rivningsanmälningar

Bilaga 2

Brev till byggherren (verksamhetsutövaren) om att tillsynsmyndigheten kommer att göra tillsynsbesök och information om krav på slutredovisning

Bilaga 3

Slutredovisningsblankett

Bilaga 4

Checklista för tillsynsbesöket

Bilaga 5

Kommentarer till checklista för tillsynsbesök

Bilaga 6

Meddelande till byggherren efter granskning av slutredovisningen

Bilaga 7

Blankett för rapportering av tillsynsresultat

Stadsbyggnadskontoret**Rivningsärenden**

Miljökontoren i Västmanlands län kommer under perioden mars 2010 till mars 2011 bedriva tillsyn över rivningsarbeten i projektform. Projektet bedrivs i samverkan med Länsstyrelsen. Tillsynen är inriktad på hantering av avfall och bestämmelser i miljöbalken med följdföreskrifter.

Då rivningsarbeten normalt varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken är vi beroende av att få del av dessa genom rivningsanmälningar enligt plan- och bygglagen.

Vi önskar därför löpande och så fort som möjligt få kopior på rivningsanmälningar med tillhörande materialinventeringar och rivningsplaner, som inkommer 15 mars – 31 december 2010. Kopiorna bör vara försedda med ert diarienummer. Skicka handlingarna till **Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, att: Namn**. Tack på förhand!

I det fall byggsamråd eller motsvarande kommer att hållas med byggherren önskar förvaltningen delta i samrådet. Kontakta undertecknad!

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSFÖRVALTNINGEN

Namn

Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Byggherrens namn

Adress

Postnummer och ort

Fastighet/Gatuadress, begäran om uppgifter kring rivning av ...

Bakgrund

Några av länets miljöförvaltningar, däribland **miljökontoret i Köping**, och Länsstyrelsen genomför ett gemensamt länsprojekt under perioden mars 2010 till mars 2011 med inriktning på rivningsavfall. Tillsynen är inriktad på hantering av avfall och bestämmelser i miljöbalken med följdföreskrifter. Projektet går ut på att dels göra tillsynsbesök vid rivningar för att bland annat kontrollera hanteringen av avfallet och dels att granska avfallsredovisningen från rivningen.

Miljökontoret har mottagit en kopia av rivningsanmälan för fastigheten **X** från **stadsarkitektkontoret**.

Före rivningen

Miljökontoret avser att göra ett tillsynsbesök under er rivning och för att kunna göra detta måste vi veta när rivningen sker. **Var vänlig och kontakta undertecknad i god tid före rivningen för att meddela när rivningen planeras ske och hur lång tid som den beräknas ta.** Kvalitetsansvarig bör lämpligen också närvara vid tillsynsbesöket.

Efter rivningen

Efter rivningen skickas slutredovisningen till **miljökontoret**. Redovisningen ska innehålla uppgifter om följande:

1. vilket slag av avfall som har uppstått på platsen (exempelvis farligt avfall, övrigt avfall)
2. hur mycket avfall av varje slag som har transporterats bort (mängden anges som kg, ton, antal, m² eller m³)
3. vem som har transporterat respektive avfallsslag (transportör) samt
4. vem som har tagit emot respektive avfallsslag (anläggningens namn och företagsnamn).

För att underlätta redovisningen vill vi att ni använder bifogad blankett för ifyllnad. **Blanketten skickas in till **miljökontoret** senast två månader efter avslutad rivning.**

Upplysning

Den prioriteringsordning som gäller för omhändertagande av avfall är den så kallade avfallshierarkin. Avfallshierarkin innebär att avfallet först och främst förhindras att uppkomma. När avfall ändå har uppkommit ska det i första hand återanvändas. Om det inte går ska avfallet i andra hand materialåtervinnas. Därefter kontrolleras om avfallet kan återvinnas på något annat sätt, till exempel genom energiutvinning (förbränning). Om ingen av de nyss nämnda behandlingsteknikerna går att använda får avfallet deponeras. Denna ordning gäller under förutsättning att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt.

Byggherren är enligt miljöbalken bland annat skyldig att:

- kontrollera att transportören av avfall inklusive farligt avfall har tillstånd att transportera avfall,
- kontrollera att avfallsmottagaren för det farliga avfallet har tillstånd att hantera avfallet samt
- föra anteckningar över det uppkomna farliga avfallet.

Kopia på transportörens och mottagarens tillstånd, kvitton med mera som styrker att avfallet har hamnat rätt ska finnas tillgängligt. Dokumentationen bör sparas i minst fem år, vilket är kravet enligt miljöbalken på hur länge kvitton och transportsedlar för farligt avfall ska sparas.

Branschens information om rivning, se Kretsloppsrådets hemsida, www.kretsloppsradet.se.

Information om tillsynsavgift

Miljökontoret kommer att ta ut en avgift för den handläggningstid som vi lägger ner i ärendet i enlighet med en fastställd taxa som kommunfullmäktige har bestämt. Med handläggningstid avses den sammanlagda tid som har använts för bland annat inläsning av handlingar, kontakter med parter, besök, restid och beslut. Avgiften beräknas genom att multiplicera antalet timmar som lagts ner i ärendet med en timavgift som för närvarande är 800 kronor. En faktura kommer att skickas separat när ärendet är avslutat.

ALTERNATIVT (varje kommun väljer vilken text som passar)

För handläggningen tas en avgift ut enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område. En faktura kommer att översändas när ärendet är avslutat.

MILJÖKONTORET

Miljöinspektör

Bifogas: Blankett ”Slutredovisning av rivningsavfall”

Slutredovisning av rivningsavfall

Administrativa uppgifter		
Fastighetsbeteckning	Datum när arbetet avslutades	Byggnadsnämndens diarienummer
Byggherre (ange företagsnamn, kontaktperson samt telefonnummer till kontaktperson)		
Kvalitetsansvarig (ange namn och telefonnummer)		
Rivningsentreprenör (ange företagsnamn, kontaktperson samt telefonnummer till kontaktperson)		
Rivningsplan		
☐ Rivningsplanen har till fullo följts. ☐ Rivningsplanen har genomförts med följande avsteg (ange eventuell bilaga med nr):		
Byggherrens underskrift		
Namnsteckning	Företag och befattning	
Namnförtydligande	Ort och datum	

Redovisning farligt avfall och andra avfallsslag som kräver särskilt omhändertagande

Asbest	FA *	Transportör och mottagningsanläggning**	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Asbest total	☐				
☐	☐				
☐	☐				
CFC, HCFC, HFC och haloner	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Byggisolering	☐				
☐ Kyl- och frysskåp	☐				
☐ Mindre kylanläggningar	☐				
☐ Stationära kylanläggningar	☐				
☐ Övrigt CFC m m	☐				
Elavfall	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Fasta installationer	☐				
☐ Produkter med producentansvar	☐				
☐ Kabel innehållande stenkolsjära, olja m m	☐				
☐ Kabel, fri från farliga ämnen	☐				

☐ Övrigt elavfall	☐				
Föroreningar	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Avloppsrör, vattenlås	☐				
☐ Byggnadsdelar	☐				
☐ Annan förorening	☐				
Kvicksilver	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Tekniska produkter/ apparater	☐				
☐ Lysrör och andra ljuskällor	☐				
☐ Övrigt Kvicksilver	☐				
PCB	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Fogmassor	☐				
☐ Halkskyddade golv	☐				
☐ Isolerrutor	☐				
☐ Övrigt PCB	☐				
Övrigt	FA	Transportör och mottagningsanläggning	Inventerad mängd	Redovisad mängd	Kommentar
☐ Batterier	☐				

☐ Blyhaltigt avfall	☐				
☐ Blåbetong	☐				
☐ Impregnerat virke	☐				
☐ Kemikalier					
☐ Oljerester, oljehaltiga produkter	☐				
☐ Rökdetektorer, brandvarnare	☐				
☐ Takpapp och andra tjärprodukter	☐				
☐ Virkesförstörande insekter, hussvamp	☐				
☐	☐				

* FA = farligt avfall. Ange med ett kryss om avfallet är farligt avfall.

** Transportör - Ange företagsnamn. Mottagningsanläggning – Ange anläggningens namn och företagsnamn.

Redovisning övrigt avfall

Fraktioner Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.	Mängder Ange lämplig enhet antal/kg/ton/m ² /m ³	Transportör och mottagningsanläggning***
Material för återanvändning (återanvändning av material i befintligt skick) Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.		
Avfall för materialåtervinning Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.		
Brännbart avfall (avfall för energiutvinning) Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.		
Blandat avfall - för eftersortering Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.		
Sten, betong och tegel (fyllnadsmassor) Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.		

<p>Avfall för deponering Ange sorterade fraktioner/grupper och vilka avfallsslag de innehåller. Ange vilka avvikelser från rivningsplanen som gjorts i fraktionerna.</p>		
☐ Analys av material, bilaga nr:		

*** Transportör - Ange företagsnamn. Mottagningsanläggning – Ange anläggningens namn och företagsnamn.

Övriga upplysningar

Information och anvisningar för att fylla i blanketten för redovisning

Rivningsplan

Om avsteg gjorts från tidigare inlämnad rivningsplan är det troligt att avfallsmängder m m påverkas. Redovisa kortfattad vilka avsteg som gjorts.

Farligt avfall (FA) och andra avfallsslag som kräver särskilt omhändertagande

Alla de avfallsslag som noterats i materialinventeringen ska redovisas. Eventuella avvikelser mellan identifierade avfallsslag och omhändertagna avfallsslag och större mängdmässiga avvikelser kommenteras.

Övrigt avfall

Ange transportör (företagsnamn) och vilken mottagningsanläggning (anläggningens namn samt namn på företag) som avfallet skickas till. Avfallsmottagare kan ha flera anläggningar, vilka i sin tur kan ha olika tillstånd för mottagning av olika avfallsslag. Notera och kommentera också vilka avsteg som gjorts från rivningsplanen. Här ges ett exempel på hur tabellen fylls i.

Hantering av olika utsorterade fraktioner	Mängder	Transportör och mottagningsanläggning
Material för återanvändning (återanvändning av material i befintligt skick) <ul style="list-style-type: none"> Fönster 	10 st	Egen transport Återvinnarhuset AB, X-stad
Avfall för deponering <ul style="list-style-type: none"> Isolering 	50 kg	Åkeriföretaget AB, Y-stad Deponiägare, D-deponin, Z-stad
<ul style="list-style-type: none"> Gipsskivor (Ingen materialåtervinning var möjlig) 	1 ton	Åkarn´ AB, Å-stad Deponiägare, E-deponin, Ä-stad

OBS! Uppgifterna i sammanställningarna ska kunna styrkas med transportdokument, mottagningskvitto och/eller liknande från inlämningen till avfallsmottagaren.

Kommunlogga

Checklista vid inspektion av rivningsobjekt***Administrativa uppgifter***

Kommun	Datum	Dnr
Fastighetsägare		Tel
Byggherre		Tel
Kvalitetsansvarig		Tel
Inblandade entreprenörer		
Typ av byggnad/verksamhet samt kort beskrivning av omfattningen		
Fastighetsbeteckning		
Närvarande vid inspektionen		
Faktureringsadress (ev referens)		
Organisationsnummer		
Har en rivningsplan bifogats rivningsanmälan? ☐ Ja ☐ Nej		
Finns rivningsanmälan på plats vid tillsynsbesöket? ☐ Ja ☐ Nej		
Har en materialinventering bifogats rivningsanmälan? ☐ Ja ☐ Nej Om nej, hur har man fått kunskap om vilket avfall som finns i byggnaden?		
Finns materialinventeringen på plats vid tillsynsbesöket ☐ Ja ☐ Nej		
Övriga dokument tex analysrapporter		

Inblandade i rivningsarbetet**Vem har gjort rivningsplanen? (namn)**

- Byggherren.....
- Rivaren .....
- Beställarens egen personal .....
- Kvalitetsansvarig .....
- Konsult .....
- Annan .....

Vem har gjort materialinventeringen? (namn)

- Byggherren.....
- Rivaren .....
- Beställarens egen personal .....
- Kvalitetsansvarig .....
- Konsult .....
- Annan .....

I vilket skede är rivningen?

- Före rivning
- Början på rivningen
- Slutet på rivningen
- Efter rivning

Vem ansvarar för de olika rivningsmomenten?

- Asbestsanering .....
- .....
- CFC .....
- .....
- Elavfall/ljuskällor.....
- .....
- Sanering avlopp.....
- .....
- Kvicksilver.....
- .....
- PCB.....
- .....
- Övrigt.....
- .....
- .....
- .....

Känner ni till kretsloppsrådets riktlinjer för avfallshantering vid byggande och rivning?

- Ja
- Nej

Avfallshanteringen på plats**Finns transportdokumenten på plats (utförda transporter av FA)?**

- Ja .....
- Nej .....
- Delvis .....

Hur tänker ni göra (om inga transporter skett än)?

.....

.....

Har transportörerna av avfall/farligt avfall de tillstånd eller anmält transporterna av avfall till länsstyrelsen?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Vem har ansvar för att alla behållare för utsortering av avfall finns?**Vilka containers/utrymmen finns det för rivningsavfallet****Farligt avfall**

- Separat FA-utrymme.....
- .....
- .....
- Asbest .....
- .....
- Elavfall .....
- .....
- .....
- .....

Övrigt avfall

- Metall .....
- Kabel .....
- Trä .....
- Gips .....
- Brännbart .....
- Blandat avfall för eftersortering på annan plats.....
- Sten, betong och tegel (fyllnadsmassor).....
- Deponirest .....
- .....
- .....
- .....

Övrigt avfall

Övrigt avfall Hur sker sorteringen? Är sorteringen tillfredställande? Brister?

- Metall .....
- Kabel .....
- Trä .....
- Gips .....
- Brännbart .....
- Blandat avfall för eftersortering på annan plats.....
- Sten, betong och tegel (fyllnadsmassor).....
- Deponirest .....
- .....
- .....
- .....

Skер någon utsortering av material för återanvändning?

Lämnades det något löst avfall kvar i fastigheten innan rivningen började?

Hur hanterades detta i så fall?

Damning och buller (frivilligt ej med i projektet)

Åtgärder för att begränsa.....
 .....
 .....

Övrigt

.....

.....

.....

.....

.....

Överenskommelse vid tillsynsbesöket

Åtgärder ska vidtas: Ja   Nej   Datum:.....

.....

.....

OBS! GÅ IGENOM BLANKETTEN FÖR SLUTREDOVISNINGEN

Handlingar ska skickas in: **Slutredovisning av rivningsavfall**   Datum:.....

Övriga handlingar: Ja   Nej   Datum:.....

.....

Kontakta oss: Ja   Nej   Datum:.....

.....

Uppföljande inspektion: Ja   Nej   Datum:.....

.....

Finns misstanke om miljöbrott eller MSA?**Miljöbrott**

- Ja.....
- .....
- .....
- .....
- Nej

MSA

- Ja.....
- .....
- .....
- .....
- Nej

Kommentarer till Checklista vid inspektion av rivningsobjekt

Administrativa uppgifter

Byggherre

Byggherren är den som utför eller låter utföra rivningsarbetet och har ansvar för hur arbetet planeras och genomförs. I större ärenden finns det ofta en huvudentreprenör som har ett samordningsansvar med en eller flera entreprenörer under sig som kan ansvara för de olika rivningsmomenten. Projektgruppen anser att det är byggherren som har det yttersta ansvaret.

Byggherren har ansvar för att:

- skaffa sig kunskap om byggnaden före rivning och om hur det avfall som finns där/uppstår ska hanteras (2 kap 2 § MB samt 9 kap 4 § PBL).
  - välja lämplig behandling för avfallet, om inte detta är entreprenörens uppgift enligt avtal (2 kap 5 § MB).
  - underrätta tillsynsmyndigheten vid misstanke om förorenat område (10 kap 9 § MB) samt anmäla sanering av fog- och golvmassor med PCB (18 § förordning om PCB m.m.).
  - upprätta rivningsplan inför rivning när sådan krävs enligt PBL (8 kap 8 § PBL).
  - göra rivningsanmälan, normalt tre veckor innan rivning (9 kap 2 och 3 §§ PBL).
  - om rivningsplan krävs, utse en eller flera kvalitetsansvariga vilka ska se till att rivningsplanen följs (9 kap 13 § PBL).
  - underrätta byggnadsnämnden om vem som är kvalitetsansvarig (9 kap 13 § PBL).
  - ta reda på vilka regler som gäller (2 kap 2 § MB) och göra klart, t ex vid upphandling och avtalstecknande, vem som ansvarar för att regelverket följs.
  - planera och kontrollera verksamheten och genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens inverkan på människors hälsa och miljön (26 kap 19 § MB).
  - klassa avfallet (görs utifrån bestämmelserna i avfallsförordningen och bilagorna till denna).
  - sortera avfallet och se till att olika typer av farligt avfall sorteras i separata fraktioner (21 § avfallsförordningen), att brännbart avfall, hushållsavfall, elavfall och producentansvarsavfall sorteras för sig. Utöver bestämmelserna i avfallslagstiftningen kan det finnas bestämmelser i kommunala föreskrifter,
-

text i den lokala renhållningsordningen för kommunen samt finnas anvisningar från den som är mottagare av avfallet.

- förvara avfallet så att det inte orsakar påverkan på människors hälsa och miljön. Generellt gäller allmänna hänsynsreglerna (2 kap MB) som innebär att man ska tillämpa försiktighetsprincipen och utifrån kunskap om avfallets egenskaper vidta de skyddsåtgärder som kan behövas. (Tillstånd kan behövas från polismyndigheten vid uppställning av avfallscontainrar i gatumiljö, d v s på offentlig plats).
- journalföra mängder (kg) och typer (avfallskoder) av uppkommet avfall – gäller alltid för farligt avfall (43 § avfallsförordningen) och kan även gälla annat avfall (se den kommunala renhållningsordningen).
- karaktärisera avfallet om det ska deponeras.
- kontrollera att transportören har nödvändiga tillstånd/gjort anmälan för transport av avfall och att mottagaren har de tillstånd som krävs (39 § avfallsförordningen).
- upprätta ett transportdokument för varje enskild transport av farligt avfall (41 § avfallsförordningen samt Naturvårdsverkets föreskrift om transport av avfall).

Kvalitetsansvarig

När rivningsplan krävs ska byggherren utse en eller flera kvalitetsansvariga som ser till att rivningsplanen följs (9 kap 13 § PBL). Den kvalitetsansvarige ska enligt plan- och bygglagen hjälpa byggherren att bland annat se till att alla kontroller görs som är nödvändiga för att bygglagstiftningens krav kan uppfyllas.

Typ av byggnad

Det kan vara bra att veta vilken verksamhet/verksamheter som har funnits i byggnaden eftersom vissa verksamheter lämnar särskilda komponenter eller föroreningar i byggnaden. Materialinventeringen ska visa på det i sådana fall.

Rivningsplan och materialinventering

Till rivningsanmälan ska normalt en rivningsplan fogas. I den ska byggherren ange hur rivningsmaterialet kommer att hanteras. Rivningen ska ske på ett sådant sätt att olika material kan tas omhand var för sig eller enligt planen. När det gäller vilka krav som kan ställas i rivningsplanen, beaktar byggnadsnämnden att en avvägning måste ske mellan det allmännas intresse av en så bra hantering som möjligt av rivningsmaterialet och kostnaden för den enskilde (1 kap 5 § PBL). Detta påverkar dock inte kravet på hantering av det farliga avfallet som alltid måste ske enligt gällande bestämmelser.

Ofta behövs en materialinventering. Den kan antingen ingå i rivningsanmälan eller tas in i rivningsplanen. I materialinventeringen redovisas vilka material som behöver tas omhand var för sig, vilka mängder det rör sig om och var i byggnaden de finns. Ritningar och foton kan behövas.

Om en materialinventering inte är utförd bör man fråga hur de fått kunskap om vilket material som finns i byggnaden och vilka avfall som kommer att uppstå vid rivningen.

Rivningsplan och materialinventering kontrolleras i samband med förberedelserna inför tillsynsbesöket. Frågan ställs i syfte att se om de känner till dokumenten och använder dessa.

Övriga dokument

Fråga också om det finns övriga dokument såsom analysrapporter. Till exempel kan kakelfogar, mattor och rörisolering med mera analyseras med avseende på asbest. Fog- och golvmassor kan analyseras med avseende på PCB.

Inblandade i rivningsarbetet

Då det kan vara många aktörer inblandade i rivningsarbetet är det bra att få en överblick vilken aktör som ansvarar för vad.

Kretsloppsrådet är en ideell förening och fungerar bland annat som byggsektorns kontaktorgan gentemot miljödepartementet och berörda myndigheter.

Kretsloppsrådet har tagit fram riktlinjer för avfallshantering vid byggande och rivning och dessa anger vad som ska vara bygg- och fastighetssektorns arbets sätt när det gäller hantering av avfall från byggande och rivning av hus. Riktlinjerna innebär bland annat:

- En basnivå för källsortering med branschgemensamma benämningar på huvudfraktioner
- Före alla typer av rivningsarbeten ska materialinventering göras och uppgifter om farligt avfall föras in i en avfallshanteringsplan (motsvarar ofta rivningsplan enligt PBL)
- Det farliga avfallet och el-avfallet ska hanteras separat och tas omhand på ett säkert sätt (vilket är ett lagkrav)
- Mängden avfall till deponi eller eftersortering ska minimeras

Syftet med frågan är att få reda på om branschens egna åtaganden är kända.

För att få utföra yrkesmässiga asbestsaneringar ska det finnas tillstånd från Arbetsmiljöverket enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om asbest, AFS 2006:1. Den enskilda rivningen ska också anmälas till Arbetsmiljöverket minst två dagar i förväg.

Avfallshanteringen på plats

Vid tillsynsbesöket kontrolleras att lagringsutrymme inklusive kärl/behållare finns för alla de slag av farligt avfall och övriga avfallsfraktioner som enligt rivningsplanen ska finnas. Kontroll görs också av att sorteringen fungerar i praktiken (att avfallet är sorterat i rena fraktioner). Fråga vem som ansvarar för att alla behållare för utsortering av avfall finns på plats.

Kontrollfrågor ställs om avfallstransporterna. Frågor ställs både för att följa upp redan genomförda transporter och för att kontrollera åtgärder inför transporter.

Transporter av avfall

Vid tillsynsbesöket kontrolleras om det finns upprättade transportdokument för utförda transporter av farligt avfall men också om sådana kommer att finnas och medfölja planerade transporter. Skyldigheten åvilar avsändaren enligt 41 § avfallsförordningen. Om transportdokumenten inte finns tillgängliga vid tillsynsbesöket kan krav ställas på byggherren att skicka kopia på transportdokumenten till miljökontoret.

Avsändaren av avfall har även en skyldighet enligt 39 § avfallsförordningen att kontrollera att transportören har tillstånd till transport av avfall från länsstyrelsen eller har gjort en anmälan. Avsändaren av farligt avfall har enligt samma föreskrift även en skyldighet att kontrollera att mottagaren har tillstånd.

Anteckna eventuellt vilka transportörer som anlitas för olika slag av avfall. Uppgifterna ska senare framgå av slutredovisningen.

Farligt avfall

Enligt 21 § avfallsförordningen får olika slag av farligt avfall inte blandas med varandra, inte heller med andra slag av avfall eller andra ämnen eller material. Gör en bedömning av hur avfallet förvaras i avvaktan på borttransport utifrån de allmänna hänsynsreglerna. Behållare/utrymme för farligt avfall bör vara märkt ”farligt avfall” och med avfallsslag. Lagringsutrymmet ska vara oåtkomligt för obehöriga, vilket ofta kräver låsbara utrymmen, och lagring ske så att förorening inte kan ske. I det fall det farliga avfallet ännu inte rivits kontrolleras att det märkts ut på plats i enlighet med materialinventeringen.

El-avfall (farligt avfall) ska enligt 23 § avfallsförordningen hanteras skilt från annat avfall och hanteras på ett sätt som främjar återanvändning av hela den elektriska eller elektroniska produkten och i övrigt underlättar återvinning eller annan hantering som är godtagbar från miljösynpunkt. Förbehandling av el-avfall får inte ske. Sådan hantering är anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet som ska ske enligt 24 och 25 § avfallsförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter.

Påminn om kravet på att föra anteckningar om uppkommet farligt avfall enligt 43 § avfallsförordningen. Den som bedriver verksamhet där avfall uppkommer ska föra anteckningar om årlig mängd, avfallsslag samt vilka anläggningar avfallet transporterats till. Dessa ska sparas i fem år. Dokumentation som transportdokument, transportsedlar och mottagningskvitton utgör underlag för anteckningarna.

Exempel där farligt avfall kan förekomma:

Asbest	Isolering, fyllmedel, armering, brandskydd, runt rör, i ventilationsanläggningar, i kakelfix och – fog, golvmattor, tätningsband i värmepannor m.m.
--------	---

CFC	Isolermaterial i kyl, frys, garageportar, skivisolering i byggnader och mark, runt fjärrvärmerör m.m. Är ofta färgad ljusblå, rosa och lila markskivor av polystyren och gulaktigt polyuretanskum. Om det finns små runda kulor i snittytan innehåller det troligen inte CFC eller HCFC
Kyl/frys	Som innehåller CFC, HCFC och HFC. Det är producentansvar på kyl och frys och fraktas till anvisad plats
El-avfall Batterier	Elprodukter kan innehålla tungmetaller, PCB, asbest m.m. I elektriska utrustningar och installationer, backupbatterier för reservkraft, larm, handverktyg m.m.
Bly metalliskt	Metalliskt bly förekommer bl.a. som tätskarv mellan gjutjärnsrör, som takplåtar, beslag vid skorstenar, skärmar i och runt el- och telekablar, kabel som ligger i marken (tjocka lindade) kan innehålla bly m.m.
Blyföreningar	Återfinns som stabilisator i plaster t.ex. PVC-mattor, tapeter, i färg fogmassor, kablar och äldre avloppsrör
Sanering avlopp	I avloppsrör och vattenlås kan t.ex. kvicksilver, silver, bly och kadmium hittas. Speciellt hos skolor, sjukhus, tandläkarmottagningar, industrier, laboratorium m.m
Kvicksilver	I elektriska installationer och mätinstrument t.ex. tidreläer, lysrör, termostater, nivåvippor.
PCB	Tillsats i fogmassor, isolerrutor och kondensatorer mellan 1956 – 73
Oljehaltiga avfall	Olja förekommer bl.a. i hisshydraulik, ventilation, transformatorer, elektriska radiatorer m.m.
Kemikalier	Kvarlämnade kemikalier kan återfinnas i förråd och lagerutrymmen t.ex. färg, lim bekämpningsmedel, lösningsmedel

Efterbehandlingsåtgärder/PCB-sanering

Vid rivning av förorenad byggnad eller byggnad med PCB-haltiga fogmassor/halkskyddade golv bör det normalt redan finnas ett ärende hos miljökontoret. I förekommande fall kan dessa åtgärder särskilt behöva kontrolleras vid tillsynsbesöket. I det fall en förorening upptäcks under rivningens gång ska miljökontoret genast underrättas enligt 10 kap MB.

Övrigt avfall

Den som ger upphov till annat avfall än hushållsavfall ska se till att brännbart avfall sorteras ut från avfall som inte är brännbart, och annat brännbart avfall som i utsorterade fraktioner utgör farligt avfall (NFS 2004:4). Sortering enligt första stycket ska ske vid källan (§ 9). Brännbart rivningsavfall behöver inte sorteras ut vid källan om tillgängligt utrymme är otillräckligt, eller förhållandena i övrigt är sådana att sortering på plats inte är möjlig. Ett exempel på när tillgängligt utrymme bör anses otillräckligt är om avfallet uppstår i ett tätt bebyggt område,

exempelvis vid vindsröjning, och det inte är möjligt att få plats med fler än en container eller att använda en container med flera sorteringsfack. Det finns inga straffbestämmelser gällande detta.

Brännbart avfall kan indelas i bl.a. fraktioner som rent trä, behandlat trä och tryckimpregnerat trä (det kan vara svårt att skilja olika fraktioner från varandra i ett gammalt hus). Tryckimpregnerat utgör normalt farligt avfall och ska därför sorteras ut och hanteras som sådant. Minimikravet är utsortering av brännbart material som klassas som farligt avfall respektive övrigt brännbart material.

Om byggherren har för avsikt att lämna fyllnadsmassor på platsen, gör en bedömning om det är lämpligt och om det kan behöva anmälas till miljökontoret enligt 9 kap. 6 § MB (kod 90.140 i FMH-bilagan).

Avfall ska i första hand återanvändas, i andra hand återvinnas, i tredje hand nyttjas som energi och i sista hand läggas på deponi.

Exempel på material som är lämpade för återanvändning: dörrar, fönster, trä, sanitetsporcelain, armaturer, radiatorer, sanitetsgod, tegelsten och takpannor.

Löst avfall lämnas ibland kvar i fastigheten (innan rivning) och finns inte med i inventeringen. Det kan t.ex. vara oljefat, batterier, kläder, möbler m.m. Projektgruppen tycker att det bör redogöras för hur det här avfallet hanteras.

Damning och buller

Det här är en frivillig fråga som kan tas upp om det verkar relevant. Frågan är inte med i tillsynsprojektet.

Om omgivningen störs ska det genomföras åtgärder som minimerar störningen. Det är oftast enklare att minimera störningar i en inledande fas än att under pågående arbete tvingas att vidta åtgärder som kan få följd effekter i form av driftstopp, begränsade arbetstider, förlängd projekttid med mera.

Exempel på störningar för omgivningen kan vara buller, damning, nedskräpning med rivningsavfall, m.m. Fråga vilka förebyggande åtgärder som vidtagits för att begränsa olägenheter för boende i närområdet.

Överenskommelse vid tillsynsbesöket

Kom vid tillsynsbesöket överens om vilka åtgärder som ska vidtas och vilka handlingar som ska skickas in så att den du träffar har klart för sig vad som åligger honom/henne.

Misstanke om miljöbrott eller miljöstraffavgift

Miljöbrott

Inom avfallsområdet kan flera överträdelser av MB vara straffbara. Enligt 26 kap 2 § MB har tillsynsmyndigheten en skyldighet att till polis- eller åklagarmyndigheten anmäla överträdelser om det finns misstanke om brott.

29 kap 1 § MB Miljöbrott; förvara eller bortska avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter.

29 kap 3 § MB Miljöfarlig kemikaliehantering. Det första allmänna stycket kan vara tillämpligt då någon tar befattning med ett avfall utan att vidta de skyddsåtgärder eller försiktighetsmått som behövs på grund av avfallets egenskaper.

29 kap 7 § MB Nedskräpning.

29 kap 4 § 1 m Otillåten miljöverksamhet; utföra en tillståndspliktig avfallstransport utan att ha tillstånd.

29 kap 9 § 13 Lämna annat avfall än hushållsavfall till den som inte har det tillstånd som krävs för en sådan transport.

I det senare mottagningsledet kan det också finnas straffbara överträdelser.

29 kap 4 § 1 b och c Otillåten miljöverksamhet; påbörja eller bedriva en anmälnings- eller tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet utan att ha gjort en anmälan eller inte ha iakttagit tidsfristen om sex veckor eller ha tillstånd.

Miljösanktionsavgift

För vissa överträdelser ska tillsynsmyndigheten besluta om att verksamhetsutövaren ska betala miljösanktionsavgift. Beslutet ska föregås av en utredning. Bestämmelser om miljösanktionsavgift finns i 30 kap MB och i förordningen om miljösanktionsavgifter.

För överträdelse av 41 § avfallsförordningen genom att i egenskap av avsändare inte upprätta ett transportdokument med uppgift om avsändare, mottagare, transportör, avfallsslag och avfallsmängd är miljösanktionsavgiften 5 000 kronor.

I det senare mottagningsledet kan det också finnas överträdelser som kan bli föremål för miljösanktionsavgift. Det gäller deponering av utsorterat brännbart avfall och organiskt avfall i strid med deponeringsförbuden.

Byggherrens namn

Adress

Postnummer och ort

Fastighet/Gatuadress, rivning av ...

Bakgrund

Miljökontoret har mottagit en kopia av rivningsanmälan för fastigheten X från stadsarkitektkontoret. Ett tillsynsbesök gjordes den skriv datum på platsen för rivning. Efter rivningen har företaget inkommit med en redovisning hur rivningsavfallet tagits omhand.

Miljökontorets bedömning

Miljökontoret har granskat slutredovisningen och lämnar den utan ytterligare åtgärder.

ALTERNATIVT

Det har framkommit i ärendet att Företaget AB inte har tillstånd att transportera/ta emot avfall. Med ovanstående kommentarer lämnas redovisningen utan ytterligare åtgärder.

Efter projektet kommer en sammanställning av resultaten att göras och sammanställningen skickas till er.

Som nämnts tidigare tas en avgift ut för handläggningen på Y kronor (Z timmar à 800 kronor) enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa. Faktura kommer att översändas.

Förvaltning

Underskrift

Eventuell kopia till rivningsentreprenör

Blankett för rapportering av tillsynsresultat

Kommun:

Typ av rivningsobjekt (t ex. skola, flerbostadshus, industribyggnad):

Byggherre (bolag, privatperson):

Har materialinventering utförts?

Ja   Nej

Har rivningsplan upprättats?

Ja   Nej

Har tillsynsbesök på plats genomförts?

Ja   Nej

Om ja på föregående fråga:

Kände man till Kretsloppsrådets riktlinjer?

Ja   Nej

I vilket skede gjordes tillsynsbesöket?

Före rivning

Början på rivningen

Slutet på rivningen

Efter rivning

Var det brister i materialinventering och/eller rivningsplan (besvaras oavsett om tillsynsbesök har utförts eller ej)?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Var det brister i hanteringen av farligt avfall (besvaras endast om tillsynsbesök har utförts)?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Var det brister i sorteringen av övrigt avfall (besvaras endast om tillsynsbesök har utförts)?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Var det brister i slutredovisningen (besvaras oavsett om tillsynsbesök har utförts eller ej)?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Upptäcktes några misstänkta miljöbrott?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Har något beslut om miljöstraffavgift fattats/kommer att fattas?

Ja   Nej

Om ja, kommentera:

Övriga synpunkter:

Inrapporterat av (namn och miljökontor)

Blankett för rapportering av tillsynsresultat – sammanställning av inkomna svar

Totalt 19 rivningsobjekt har rapporterats

Kommun:

Västerås, 9 rivningsobjekt

Västmanland-Dalarna (Fagersta, Norberg), 8 rivningsobjekt

Köping, 1 rivningsobjekt

Västra Mälardalens Myndighetsförbund (Arboga, Kungsör), 1 rivningsobjekt

Typ av rivningsobjekt (t ex. skola, flerbostadshus, industribyggnad):

Industribyggnad, 7 objekt

Flerfamiljshus, 3 objekt

Villa, 3 objekt

F.d. Folkets hus, 1 objekt

Förskola med sex avdelningar, 1 objekt

Kontor och utvecklingscentrum, 1 objekt

Kiosk, 1 objekt

Gäststuga, 1 objekt

Bensinstation, 1 objekt

Byggherre (bolag, privatperson):

Bolag, 11 objekt

Kommunen, 4 objekt

Privatperson, 4 objekt

Har materialinventering utförts?

Ja 18

Nej 1

Har rivningsplan upprättats?

Ja 19

Nej 0

Har tillsynsbesök på plats genomförts?

Ja 12

Nej 7

Om ja på föregående fråga:

Kände man till Kretsloppsrådets riktlinjer?

Ja 6

Nej 7

Anm. Ett svar på frågan trots att tillsynsbesök inte har genomförts

I vilket skede gjordes tillsynsbesöket?

Före rivning	0
Början på rivningen	11
Slutet på rivningen	2
Efter rivning	0

Anm. Ett objekt har besökts både vid början och slutet på rivningen

Var det brister i materialinventering och/eller rivningsplan (besvaras oavsett om tillsynsbesök har utförts eller ej)?

Ja	8
Nej	10

Om ja, kommentera:

Materialinventeringen redovisar inte vad som kommer att hanteras som farligt avfall. Två olika material i venteringar inlämnade en från byggherren och en från den kvalitetsansvariga. I den första anges beräknad mängd i m³ och i den andra i ton vilket gör det svårt att jämföra. Den senaste utförd på blankett där det står att mängden avfall ska anges i m³ men mängten är ändå angiven i ton och flera fraktioner saknas helt bl.a elavfall, glas och blandat avfall.

Har dock inte kunnat följa upp klart då slutredovisning inte inkommit

Under rivningen påträffades ytterligare asbest i byggnaden. Detta är dock svårt att förutse och vad vi kunde bedöma har det hanterats på ett korrekt sätt. Några oklarheter i rivningsplanen om asbest i rörböjar, odefinierat "obrännbart" avfall samt elavfall, som reddes ut vid ett möte tillsammans med stadsbyggnadskontoret och representanter för rivningen innan inspektionen.

Rivningsplanen var bristfällig

Inför rivningen fanns olika versioner av rivningsplaner. Den ursprungliga versionen som lämnats in till byggnadsnämnden, som ett förslag till rivningsplan, var ett dokument där man kunde samla uppgifter om både materialinventeringen, rivningsplanen och slutredovisningen. Förslag till rivningsplan anger att rivningsavfall som inte uppges vara farligt avfall/miljöstörande ska sorteras enligt Kretsloppsrådets riktlinjer angivna i Avfallsfraktioner-Bruttolista, Branschnorm. Rivningsentreprenören hade upprättat en egen rivningsplan. Vid inspektionstillfället framkom att en tredje version, som byggde på den första versionens uppställning, skulle upprättas gemensamt av byggherrens konsult och rivningsentreprenören. Rivningsplanen inkom till förvaltningen strax efter inspektionsdagen.

Rivningsplanen som upprättats av byggherren var mycket schematisk. För farligt och miljöstörande avfall hänvisade den till miljöinventeringsrapporten som ännu inte var färdigställd. För övrigt rivningsavfall hänvisade rivningsplanen till principer enligt EU:s avfallshierarki. Rivningsplanen hänvisade sedan till en miljöplan som skulle upprättas av rivningsentreprenören. Vid inspektionstillfället framkom att någon sådan inte hade upprättats.

Det finns ingen materialinventering

Materialinventeringen var bristfällig

Mängderna av de olika kategorierna av avfall var inte redovisat. Var i byggnaden avfallet var stod ej med. I rivningsplanen stod det endast att avfallet skulle till Vafab men inte vilken av deras anläggningar. Det stod inte alls vart asbesten skulle ta vägen. Några avfallstransportörer nämndes inte.

Var det brister i hanteringen av farligt avfall (besvaras endast om tillsynsbesök har utförts)?

Ja	5
Nej	7

Om ja, kommentera:

Utsortering av farligt avfall ska i möjligaste mån ske innan rivning. Så har skett med asbest, kylskåp och några lysrör men sedan revs byggnaden utifrån och vid inspektionen noterades att spisar och lampor var kvar i lägenheterna. Rivningsfirman har sedan fraktat både kylar och lysrör till vafab för omhändertagande och de har ej tillstånd för transport av farligt avfall. Farligtavfall och annat avfall får ej blanas men vid denna rivning blandades metallskrot och vitvaror. Elektriska maskiner ska hanteras som farligt avfall då dessa kan innehålla farliga komponenter.

Förvaring av flytande farligt avfall var bristfällig

Egen transport av farligt avfall har genomförts av rivningsentreprenören utan att anmälan gjorts till länsstyrelsen.

I en hög med metallskrot på gården fanns inblandat bland annat en aerosolbehållare behållare för lysrör och spillolja sakande märkning från lysrörsarmaturer hade kondensatorer med ev PCB-olja avlägsnats.

Stora mängder lysrör hanterades i en sjöcontainer för farligt avfall med risk för att de skulle gå sönder.

Lysrörsarmaturer hanterades som "allmänt" el-avfall.

Diverse flytande kemikalieavfall förvarades blandat tillsammans med batterier i ett kärl.

Var det brister i sorteringen av övrigt avfall (besvaras endast om tillsynsbesök har utförts)?

Ja	5
Nej	7

Om ja, kommentera:

Enligt miljöbalken ska avfall i första hand

- återanvändas
- återvinnas
- energiutnyttjas

och i sista hand deponeras. Vid denna rivning återanvändes inget material och endast metall återvanns övrigt avfall energiutnyttjades.

En container med betong- och tegelkross som skulle användas för anläggningsändamål hos en lantbrukare innehöll en hel del armeringsjärn, isolering m m.

Små fel i sorteringen

I en hög med metallskrot fanns inblandat isolering och well-papp.

Vid tillsynsbesöket låg det lite träavfall i brännbart containern trots att det fanns en container för trä.

Var det brister i slutredovisningen (besvaras oavsett om tillsynsbesök har utförts eller ej)?

Ja	1
Nej	6

Om ja, kommentera:

Bortforslade fraktioner stämde inte överens med materialinventeringens fraktioner.

Har ej inkommit ännu

Slutredovisningen har ännu inte inkommit

Ingen slutredovisning har ännu inkommit

Någon redovisning har ännu inte inkommit. Överenskommen tid är i augusti.

Slutredovisningen ej inkommit ännu

Ej fått slutredovisning inom projektiden

Ingen slutredovisning har ännu inkommit

Ingen slutredovisning har ännu inkommit

Ingen slutredovisning har ännu inkommit

Har inte hunnit granska redovisningen än

Upptäcktes några misstänkta miljöbrott?

Ja	1
Nej	15

Om ja, kommentera:

-Byggherren ansvarar för att se till att de företag som anlitas har erforderliga tillstånd.

-Rivningsfirman saknade tillstånd att transportera farligt avfall

Har något beslut om miljösanktionsavgift fattats/kommer att fattas?

Ja	0
Nej	16

Om ja, kommentera:

-

Övriga synpunkter:

Ingen slutredovisning har inkommit, ärendet har inte avslutats

Vissa oklarheter beträffande bortmontering av kondensatorer från lysrörsarmaturer, oklart om de innehöll PCB. Vi påtalade dock vid inspektionen att det betraktas som förbehandling att montera isär.

Det tar mycket längre tid att få in en slutredovisning än vad som överenskommit vid tillsynsbesöket. I detta fall har rivningsentreprenören ett större uppdrag än bara rivningen varpå slutredovisningen dröjer.

Vid inspektionstillfällena har det varit oklart om de tilltänkta avfallstransportörerna hade tillstånd eller inte för transport. Det gällde även rivningsentreprenörens egna transporter.

Frågor med anknytning till förorenade byggnader kommer alltid in. I detta fall har underrättelse/anmälan om efterbehandlingsåtgärd inkommit till förvaltningen.

Det är självklart för de flesta inblandade att rivningsavfall ska få användas för utfyllnad efter rivning.

Man upplever att branschen är ovan vid tillsyn och att man samtidigt välkomnar den.

Rivaren var duktig på att lämna material för återanvändning. Annonserade lokalt om materialet, både företag och privatpersoner fick möjlighet till att köpa eller till och med få material gratis.

Rivningen har ej påbörjats

Byggnaden hade brunnit

Byggherren hade "lovat" rivning innan vi fick möjlighet att yttra oss om den bristfälliga materialinventeringen. Dessutom revs byggnaden väldigt snabbt.

Bedömt att besök ej nödvändigt när det var en så liten byggnad utan miljöstörande ämnen.

Bedömt att besök ej nödvändigt när det var en så liten byggnad utan miljöstörande ämnen.

Det som revs var själva bensinpumparna och cisternerna. Fick uppgifter från byggenheten när allt var rivet.

Fick tyvärr bara ett intressant rivningsärende

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 021-19 50 00 | Fax 021-19 51 35 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland